

7/8191

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI
Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü

2 TEM 2009

Sayı : B.02.1.DPT.0.10.04/33-171 / 2313
Konu : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İLGİ: a) TBMM Başkanlığının 04/06/2009 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/8191-13741/29795 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 08/06/2009 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-149-29/2444 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazıyla Başbakanlığa iletilen, ilgi (b)'de kayıtlı yazıyla Bakanlığımca cevaplandırılması talep edilen Zonguldak Milletvekili Ali İhsan KÖKTÜRK'ün, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesinde yer alan hususlar ile ilgili bilgiler ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Cevdet YILMAZ
Devlet Bakanı

EK: Soru Önergesine İlişkin Cevap (4 Sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Bilgi:

Başbakanlığa
(Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü)

Zonguldak Milletvekili Sayın Ali İhsan KÖKTÜRK'ün
Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevap

Genel Açıklamalar:

Türkiye-AB Mali İşbirliği çerçevesinde AB tarafından 2004-2006 döneminde sağlanacak olan ekonomik ve sosyal uyuma yönelik katılım öncesi mali yardımların kullanımına temel teşkil etmek üzere Ön Ulusal Kalkınma Planı (ÖUKP) DPT koordinasyonunda hazırlanmıştır. ÖUKP hazırlıkları Ocak 2003'de başlatılmış olup; katılımcı planlama yaklaşımının bir gereği olarak, ÖUKP'nin hazırlık sürecinin çeşitli aşamalarında, ulusal ve bölgesel düzeyde ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarının alınmasına çalışılmıştır. Temmuz 2003'te Ulusal Düzeyde Bölgesel Gelişme Stratejisinin belirlenmesi amacına yönelik atölye çalışmaları düzenlenmiştir. Atölye çalışmalarına; 81 ilin valisi, belediye başkanları ve yardımcıları, üniversite, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan 200 kişilik oldukça geniş bir katılım sağlanmıştır. Ulusal Düzeyde Bölgesel Gelişme Stratejisinin belirlenmesinde, atölye çalışmalarının yanı sıra, bölgelerde yerel yöneticiler, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler ile yapılan görüşmeler ve çalışmaların sonuçlarından da yararlanılmıştır. Ayrıca, Taslak ÖUKP metinleri merkezi düzeyde 50'den fazla kamu kurum ve kuruluşuna görüş almak için gönderilmiş, büyük çoğunluğundan yanıt alınmıştır. Alınan görüşler mümkün olduğunca dikkate alınarak taslak metin nihai hale getirilmiştir. Dolayısıyla ÖUKP, katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmış ve ilgili tarafların görüşleri alınarak nihai hale getirilmiştir. ÖUKP, Yüksek Planlama Kurulu'nun 22 Aralık 2003 tarih ve 2003/61 sayılı Kararıyla kabul edilmiştir.

ÖUKP stratejisi, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında tanımlanan orta vadeli stratejinin AB perspektifi bağlamında geliştirilmiş bir alt kümesi niteliğinde olup, dört ana gelişme eksenini altında özetlenmiştir:

- Gelişme Eksen 1: İşletmelerin rekabet gücünün artırılması,
- Gelişme Eksen 2: İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdamın artırılması,
- Gelişme Eksen 3: Altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi ve çevrenin korunması,
- Gelişme Eksen 4: Bölgelerin ekonomik gücünün artırılması, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması ve kırsal kalkınmanın hızlandırılması.

ÖUKP kapsamında 26 İstatistiki Bölge Birimi (İBB) Düzey 2 bölgesini* kapsayan bir analiz çalışması yürütülmüş, geniş katılımlı atölye çalışmalarının yanı sıra, bölgelerde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle yapılan görüşmeler ve çalıştayların sonuçlarından da yararlanılarak orta vadeli ulusal düzeyde bölgesel gelişme stratejisi hazırlanmıştır.

Türkiye'nin 26 İBB Düzey 2 bölgesi için geliştirilen bu strateji doğrultusunda, ÖUKP'nin 4. Gelişme eksen 1 kapsamındaki faaliyetler, AB'nin önerileri de dikkate alınarak belirlenen öncelikli 12 bölgenin istihdam düzeyinin ve rekabet gücünün artırılması yoluyla bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması için kullanılmıştır. Dördüncü gelişme eksen 1 için belirlenen bu 12 bölge, 26 bölge arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre **en alt sırada** bulunan 12 İBB Düzey 2 bölgesidir. TR81 Düzey 2 Bölgesi bu 26 bölge arasında **en üstten** 11. sırada yer aldığından bu 12 bölge arasında yer almamıştır.

* AB'nin bölgesel gelişme alanında müktesebatına uyum çerçevesinde; Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinasyonunda ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun yanı sıra diğer ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması çalışması tamamlanmıştır. Bu çalışma sonucunda; Düzey 1 olarak 12, Düzey 2 olarak 26 ve Düzey 3 olarak da 81 (il) İstatistiki Bölge Birimi tanımlanmış olup, Bakanlar Kurulu'nun 2002/4720 sayılı kararı 22 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Ancak, diğer gelişme eksenleri için herhangi bir bölgesel sınırlandırma yapılmamış olup, tüm Türkiye genelinde uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda desteklenen bölgeler arasında TR 81 Düzey 2 Bölgesi de bulunmaktadır. 2002 – 2006 yılları arasında yürütülen programlar içinde sadece aktif işgücü ve sivil toplum diyalogu programları ile Zonguldak, Karabük ve Bartın illerine yaklaşık 1 milyon Avro hibe aktarılmıştır. (Bknz. Ekli Tablo)

Soru 1-2:

Hibe desteği sağlanacak bölgeler belirlenirken 2003 yılında yapılan ve 58 değişkenin kullanıldığı “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”ndan faydalanılmıştır. Bu araştırma ile; illerin ve bölgelerin ekonomik ve sosyal açılarındaki yapısal nitelikleri belirlenmiş ve demografi, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali ve diğer refah göstergeleri olarak sınıflandırılan değişkenlerin bileşik endeksi oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda iller ve bölgelerin gelişmişlik düzeyleri saptanarak, illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması belirlenmiştir.

Söz konusu analiz çalışmalarının verileri ve AB ile yürütülen müzakereler sonucunda 26 Düzey 2 Bölgesi arasından 12’si ÖÜKP kapsamında öncelikli olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, ÖÜKP’nin dördüncü gelişme eksenı (Bölgelerin Ekonomik Gücünün Artırılması, Bölgeler Arasındaki Gelişmişlik Farklarının Azaltılması ve Kırsal Kalkınmanın Hızlandırılması) ile 12 öncelikli Düzey 2 Bölgesinde istihdam düzeyini artırarak ve söz konusu bölgelerin rekabet edebilirlik seviyelerini yükselterek bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması amaçlanmıştır.

ÖÜKP stratejisinin dördüncü gelişme eksenı için belirlenen bölgeler, 26 bölge arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre en alt sıralarda yer alan ve AB Komisyonu yetkililerinin de değerlendirmeleri dikkate alınarak belirlenen 12 İBB Düzey 2 bölgesidir. Bu bölgeler 42 ili kapsamakta olup, uygulama sırasıyla; TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis), TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa), TRC3 (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak); TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van); TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop), TR83 (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat), TRA1 (Bayburt, Erzincan, Erzurum); TRA2 (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars), TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat), TR52 (Karaman, Konya), TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli) ve TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)’dır.

Soru 3:

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinasyonunda yürütülen AB destekli bölgesel kalkınma programları 33 ilde bir defaya mahsus olmak üzere yürütölmüştür. Ancak, farklı kurumların koordinasyonunda yürütölen programlar ile aynı ile farklı alanlarda destek sağlanmıştır.

Soru 4:

Avrupa Birliğı, 2007–2013 dönemi için aday ve potansiyel aday ölkelere sağlanacak tüm katılım öncesi mali yardımları tek bir program çerçevesinde toplamıştır. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) olarak adlandırılan bu sistem çerçevesinde Türkiye’ye sunulacak AB mali yardımları, üye ölkelerde uygulanan yaklaşıma uygun olarak kullanılacaktır.

Beş bileşenden oluşan IPA’nın 3. ve 4. bileşenleri olan bölgesel kalkınma ve insan kaynaklarının geliştirilmesi bileşenleri kapsamında uygulanacak Operasyonel Programlar için referans doküman olan Stratejik Çerçeve Belgesi (SÇB) Müsteşarlığımız koordinasyonunda hazırlanmıştır. Söz konusu dokümanda, kısıtlı fon miktarının bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak hedefi doğrultusunda daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve rekabet ve yakınsama amaçları arasında bir denge kurmak üzere, fonların büyüme merkezleri modeli uygulanarak kullanılması öngörölmüştür. EUROSTAT verilerine göre kişi başı GSYİH’si Türkiye ortalamasının yüzde 75’inden düşük olan Düzey 2 Bölgelerinde büyüme

merkezi olma potansiyeli taşıyan şehirler belirlenmiştir. Bu model ile belirlenen büyüme merkezlerinde sağlanacak kalkınmanın merkezi çevreleyen alt bölgelere de yayılarak dengeli bir kalkınmayı sağlaması beklenmektedir. AB'nin mali yardım sağladığı diğer ülkelerde kullanılan kişi başı GSYİH'si ülke ortalamasının yüzde 75'inden düşük olan bölgelerin desteklenmesine ilişkin kriter, Avrupa Komisyonunun talebi üzerine Türkiye'de de kullanılmış ve SÇB bu kriter dikkate alınarak hazırlanmıştır. TR81 Düzey 2 Bölgesi için GSYİH, Türkiye ortalamasının %75'inden düşük olmadığı için desteklenmesi öngörülen öncelikli bölgeler arasında yer almamış ve bu nedenle bu bölge için bir büyüme merkezi belirlenmemiştir.

Ancak zaman içinde, illerin GSYİH'si ve illerin-bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik verilerinde değişiklikler meydana gelebilmektedir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda, AB'nin yetkili organları ile de mutabakat sağlanarak SÇB'de yer alan öncelikli düzey 2 bölgeleri ve büyüme merkezlerine ilişkin herhangi bir gözden geçirme veya değişiklik hususu gündeme gelebilecektir.

Bununla birlikte, DPT Müsteşarlığı bütün illerin ve bölgelerin ihtiyaçlarını ve potansiyellerini göz önünde bulundurarak çalışmalar yapmaktadır. Özellikle son dönemde bölgesel gelişme politikaları için yeni bir araç olan kalkınma ajanslarına yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Bölgelerin içsel dinamiklerini ve potansiyellerini tetikleyerek ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmak üzere 26 düzey 2 bölgesinde kalkınma ajansları kurulmaktadır. Yakın gelecekte TR81 Düzey 2 Bölgesinde kurulacak kalkınma ajansı ile AB programlarında kullanılan destek mekanizmalarına benzer uygulamalar hayata geçirilerek TR81 bölgesinin kalkınmasına yönelik çalışmalar başlatılacak ve yarışmacı usullere göre süreklilik arz eden mali destekler sunulacaktır.

Tablo. Zonguldak, Karabük ve Bartın İllerinde Uygulanan Hibe Projeleri (2002-2006)

Zonguldak İlinde, İmzalanan Hibe Sözleşmeleri

NO	PROJE NUMARASI	FAYDALANICI	PROJE SÜRESİ	AB KATKISI (€)	TR KATKISI (€)	HİBE TUTARI (€)
1	TR0205.01-02/018	Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Zonguldak Şubesi	10	26.034,75	8.678,25	34.713,00
2	TR0205.01-02/096	Amasra Halk Eğitim Merkezi	11	47.846,20	15.948,74	63.794,94
3	TR0205.01-02/025	Zonguldak İl Özel İdare Müdürlüğü	12	180.158,25	60.052,75	240.211,00
4	TR0205.01-02/154	Zonguldak Esnaf ve Sanatkarları Odası Birliği	4	110.497,50	36.832,50	147.330,00
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı " ISKUR 2002 "			9,25	364.536,70	121.512,24	486.048,94
1	TR0602.03-02/393	Zonguldak- Devrek Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü	8	60.777,34	20.259,11	81.036,45
2	TR0602.03-02/757	Zonguldak İl Özel İdaresi	12	135.478,38	45.159,46	180.637,84
3	TR0602.03-02/521	Zonguldak İli Çaycuma İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği	12	90.128,13	30.042,71	120.170,84
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı " ISKUR 2006 "			10,67	286.383,85	95.461,28	381.845,13
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı :			9,86	650.920,55	216.973,52	867.894,07

Karabük İlinde, İmzalanan Hibe Sözleşmeleri

NO	PROJE NUMARASI	FAYDALANICI	PROJE SÜRESİ	AB KATKISI (€)	TR KATKISI (€)	HİBE TUTARI (€)
1	TR0501.02-06/052	Karabük Çevre Derneği	10	36.171,44	0,00	36.171,44
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı " STK 2005 "			10,00	36.171,44	0,00	36.171,44
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı :			10,00	36.171,44	0,00	36.171,44

Bartın İlinde, İmzalanan Hibe Sözleşmeleri

NO	PROJE NUMARASI	FAYDALANICI	PROJE SÜRESİ	AB KATKISI (€)	TR KATKISI (€)	HİBE TUTARI (€)
1	TR0501.02-01/144	Aşağıçerçi Güzelleştirme Derneği	12	54.229,50	0,00	54.229,50
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı " STK 2005 "			12,00	54.229,50	0,00	54.229,50
Ortalama Proje Süresi ve Toplam Hibe Tutarı :			12,00	54.229,50	0,00	54.229,50

Kaynak: MFİB İnternet Adresi: 11.06.2009, <http://www.cfcu.gov.tr/hibe.php?lng=tr>